

قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور^۱ مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۰

ماده واحده - به وزارت فرهنگ و آموزش عالی اجازه داده می‌شود به منظور:

الف - مطالعه و تحقیق در آثار باقیمانده از گذشتگان جهت معرفی ارزش‌های نهفته در آنها.

ب - انجام پژوهش‌های باستان‌شناسی و مردم‌شناسی و هنرهای سنتی.

ج - بررسی، شناسایی، ثبت و حفاظت از آثار ارزشمند منقول و غیرمنقول فرهنگی - تاریخی کشور.

د - تهیه و اجرای طرح‌های لازم به منظور تعمیر و احیای آثار، بناها و مجموعه‌های با ارزش فرهنگی - تاریخی. از ادغام واحدهای مشروحه زیر سازمانی به نام «سازمان میراث فرهنگی کشور» به صورت سازمانی وابسته به خود تشکیل دهد.

۱ - مرکز باستان‌شناسی ایران (تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)،

۲ - اداره کل هنرهای سنتی (تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)،

۳ - مرکز موزه مردم‌شناسی (تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)،

۴ - دفتر آثار تاریخی (تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)،

۵ - موزه ایران باستان (تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)،

۶ - اداره حفظ میراث فرهنگی شهرستان‌ها (تابع وزارت ارشاد اسلامی)،

۷ - اداره کل موزه‌ها (تابع وزارت ارشاد اسلامی)،

۸ - اداره کل بناهای تاریخی (تابع وزارت ارشاد اسلامی)،

۹ - اداره کل کاخ‌ها (تابع وزارت ارشاد اسلامی)،

۱۰ - سازمان ملی حفاظت آثار باستانی (وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی)،

۱۱ - اداره کل بیوتات (کاخ گلستان) (وابسته به وزارت امور اقتصادی و دارایی).

تبصره ۱ - کلیه وظایف، اختیارات، کارکنان، اموال منقول و غیرمنقول، دیون و تعهدات، مطالبات، بودجه و اعتبارات واحدهای مزبور به سازمان میراث فرهنگی کشور منتقل می‌شود.

تبصره ۲ - وزارت فرهنگ و آموزش عالی موظف است از میان کاخ‌های باقیمانده از درباریان سابق و وابستگان آنها آنچه را ارزش فرهنگی - تاریخی دارد در اختیار گرفته، حفظ، احیا و معرفی نماید.

تبصره ۳ - آن دسته از کاخ‌ها که فاقد ارزش فرهنگی - تاریخی باشد به اکثریت آراء هیأتی مرکب از وزرای فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سرپرست بنیاد شهید برای هر وزارتخانه یا نهادی مناسب‌تر تشخیص داده شود به آن وزارتخانه یا نهاد اختصاص داده می‌شود.

تبصره ۴ - وزارت فرهنگ و آموزش عالی موظف است درآمد سازمان میراث فرهنگی کشور را به خزانه واریز کند.

تبصره ۵ - وزارت فرهنگ و آموزش عالی موظف است با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ تصویب این قانون، اساسنامه «سازمان میراث فرهنگی کشور» را تهیه و تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

تبصره ۶ - از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن ملغی می‌باشد.

۱ - سازمان ابتدا به موجب این قانون، وابسته به وزارت آموزش عالی بوده است. در سال ۱۳۷۲ به موجب مصوبه مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۱۸ شورای عالی اداری، سازمان از وزارت یاد شده منفک و به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتقل شد و بر اساس بند ۳ مصوبه مزبور، کلیه اختیارات و مسئولیت‌های وزیر و وزارت فرهنگ و آموزش عالی در رابطه با موضوع وظایف اجرایی سازمان میراث فرهنگی به وزیر و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتقال می‌یابد. اما ال‌نهاییه به موجب ماده یک قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲، سازمان‌های «میراث فرهنگی کشور» و «ایرانگردی و جهانگردی» از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و با هم ادغام شده و سازمان جدید میراث فرهنگی و گردشگری زیر نظر رئیس‌جمهور تشکیل شد که رئیس سازمان با حکم رئیس‌جمهور منصوب می‌شود.

قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور^۱ مصوب ۱۳۶۷/۲/۱

ماده ۱ - تعریف

«میراث فرهنگی» شامل آثار باقیمانده از گذشتگان است که نشانگر حرکت انسان در طول تاریخ می‌باشد و با شناسایی آن، زمینه شناخت هویت و خط حرکت فرهنگی او میسر می‌گردد و از این طریق زمینه‌های عبرت برای انسان فراهم می‌آید. سازمان میراث فرهنگی کشور که به استناد قانون مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۰^۲ تشکیل شده است و از این پس در این اساسنامه، سازمان نامیده می‌شود طبق مقررات این اساسنامه اداره خواهد شد.

ماده ۲ - هدف

عبرت از حرکت فرهنگی انسان و بقا و رفا هویت و شخصیت فرهنگی جامعه.

ماده ۳ - وظایف سازمان

وظایف سازمان در زمینه میراث فرهنگی که شامل پژوهش، نظارت، حفظ و احیا و معرفی است به قرار زیر می‌باشد:

۱ - تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های پژوهشی پیرامون آثار باقیمانده از گذشتگان.

۲ - بررسی و شناسایی محوطه‌ها، تپه‌ها، بناها و مجموعه‌های تاریخی و تهیه قهرست جامع از آنها و نقشه باستان‌شناسی کشور.

۳ - انجام پژوهش‌های باستان‌شناسی و کاوش‌های علمی.

۴ - بررسی‌های مردم‌نگاری، پژوهش‌های مردم‌شناسی، انسان‌شناسی زیستی و شناخت فرهنگ بومی مناطق مختلف کشور.

۵ - پژوهش در زمینه هنرهای سنتی و فراهم آوردن امکانات لازم جهت حفظ، احیا و رشد آنها.

۶ - ثبت آثار ارزشمند منقول و غیرمنقول فرهنگی - تاریخی کشور در فهرست آثار ملی و فهرست‌های ذی‌ربط.

۷ - انجام انحصاری کلیه امور حقوقی مربوط به میراث فرهنگی و طرح دعوی کیفری علیه متخلفین از قوانین ناظر به میراث فرهنگی کشور به عنوان مدعی یا حسب مورد شاکی خصوصی.

۸ - اقدامات لازم جهت شناسایی و استرداد اموال فرهنگی ایران در سطح ملی و بین‌المللی از طریق مراجع ذی‌ربط.

۹ - شناسایی و در اختیار گرفتن کلیه اموالی که دارای ارزش‌های فرهنگی - تاریخی بوده و جزو میراث فرهنگی محسوب می‌گردد و توسط دستگاه‌های مسئول ضبط شده است.^۳

تبصره - کلیه دادگاه‌ها، گمرکات، نیروهای انتظامی و دستگاه‌های دولتی نظیر آنها که به نحوی نسبت به ضبط اموال اقدام می‌نمایند موظف به در اختیار قرار دادن اموالی که دارای ارزش فرهنگی - تاریخی می‌باشد به سازمان میراث فرهنگی هستند.

۱- بر اساس ماده ۲ قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲ سازمان میراث فرهنگی و گردشگری براساس قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷ و قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی مصوب ۱۳۷۰ اداره می‌شود. از این جهت این قانون جز در قسمت‌هایی که در ذیل برخی مواد آن توضیح داده‌ایم منسوخ نشده است.

۲- قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۰ اولین قانون موجد سازمان مستقل میراث فرهنگی است که به صورت ماده واحده تصویب شده و قانون اساسنامه فوق نیز در اجرای تکلیف مقرر در تبصره ۵ ذیل ماده واحده مزبور به تصویب رسیده است.

۳- آیین‌نامه اجرایی این بند تحت عنوان «آیین‌نامه اجرایی بند ۹ ماده ۳ قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور» در تاریخ ۱۳۶۹/۳/۱۶ به تصویب هیأت وزیران رسید و در صفحه ۱۸۰ این مجموعه موجود است.

قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۳

ماده ۱ - سازمان‌های «میراث فرهنگی کشور» و «ایرانگردی و جهانگردی» از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و از ادغام آنها «سازمان میراث فرهنگی و گردشگری» با کلیه اختیارات و وظایفی که سازمان‌های مذکور به موجب قوانین و مقررات مختلف دارا بوده‌اند و کلیه امکانات، اموال و نیروی انسانی، زیر نظر رئیس‌جمهور تشکیل می‌گردد. رئیس سازمان با حکم رئیس‌جمهور منصوب می‌شود.

تبصره ۱ - کلیه وظایف و اختیارات وزیر و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در امور میراث فرهنگی و ایرانگردی و جهانگردی به رئیس سازمان منتقل می‌شود.^۲

تبصره ۲ - وظایف حاکمیتی سازمان ایرانگردی و جهانگردی به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری منتقل می‌شود و وظایف اجرایی و امور تصدی آن با همه امکانات، اعتبارات، نیروی انسانی، اموال و دارایی‌ها، تعهدات و اعتبارات، در قالب یک شرکت دولتی با عنوان شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری وابسته می‌گردد.

ماده ۲ - سازمان میراث فرهنگی و گردشگری براساس قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۴/۲۸ و قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی مصوب ۱۳۷۰/۷/۷ اداره می‌شود. تعیین وظایف و اختیارات این سازمان ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون با رعایت مفاد قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با جهت‌گیری واگذاری وظایف تصدی به بخش غیردولتی، حذف وظایف غیرضروری، تفکیک وظایف ملی و استانی با پیشنهاد مشترک سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تأیید هیأت وزیران^۳ به تصویب کمیسیون مشترک رسیدگی‌کننده به این قانون خواهد رسید.

تبصره - سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مکلف است به منظور هماهنگی در چگونگی امکان بهره‌گیری از میراث‌های طبیعی کشور و اجرای تعهدات مطروحه در کنوانسیون حفاظت میراث فرهنگی و طبیعی جهان، نسبت به تدوین آیین‌نامه‌ای با پیشنهاد مشترک سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و سازمان حفاظت محیط

۱- با توجه به مصوبه شماره ۱۹۰۱/۳۹۲ مورخ ۱۳۸۵/۲/۱ شورای عالی اداری، سازمان صنایع دستی ایران با سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ادغام و نام سازمان به سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تغییر کرد.

۲- از جمله این وظایف و اختیارات:

۱) بند ۶ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ که مقرر می‌دارد:

۶- انعقاد قرارداد در زمینه مبادلات فرهنگی، هنری، سینمایی جهانگردی، خیری، مطبوعاتی و شرکت در جلسات سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در موارد مربوطه با همکاری و هماهنگی وزارت امور خارجه با رعایت قانون اساسی»

۲) بند ۱۱ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ که مقرر می‌دارد:

۱۱- ایجاد و توسعه و بهره‌برداری از تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی از هر نوع که مناسب باشد و همچنین تأمین وسائل لازم برای مسافرت‌های فردی و جمعی جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور اعم از زمینی، هوایی، دریایی و تأمین خدمات جهانگردی و اقدامات لازم برای ارائه پیشرفت‌های مملکتی و شناساندن تحولات فرهنگی و تمدن و جاذبه‌های جهانگردی ایران»

۳) بند ۱۸ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ که مقرر می‌دارد:

۱۸- برنامه‌ریزی در جهت ایجاد و اصلاح و یا تکمیل تأسیسات جهانگردی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم و یا اعطای وام به بخش خصوصی و یا مشارکت با آنها و یا با سازمان‌های دولتی و شهرداری‌ها و صدور اجازه و نیز نظارت در تأسیس و اداره واحدهای اقامتی و پذیرایی و دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی و سیاحت و زیارت فعالیت دارند و درجه‌بندی و نرخ‌گذاری این تأسیسات با همکاری سازمان‌های ذی‌ربط»

۴) بند ۳۰ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ که مقرر می‌دارد:

۳۰- تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی لازم به منظور آموزش افراد مجرب در رشته‌های مختلف فرهنگ، هنر، ارشاد و جهانگردی و امور مربوط دیگر بر حسب مورد با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط»

۳- به موجب تصویب‌نامه مورخ ۱۳۸۳/۵/۱۱ هیأت وزیران، اختیارات موضوع این ماده به اکثریت وزیران عضو شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری تفویض شده است. این تصویب‌نامه در مجموعه حاضر موجود است.

قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹/۸/۱۲

ماده اول - کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده، اعم از منقول و غیرمنقول با رعایت ماده سه این قانون می‌توان جز آثار ملی ایران محسوب داشت و در تحت حفاظت و نظارت دولت می‌باشد.^۱

ماده دوم - دولت مکلف است از کلیه آثار ملی ایران که فعلاً معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی یا علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و بعدها هم هر چه از این آثار مکتشف شود، ضمیمه فهرست مزبور بنماید. فهرست مزبور بعد از تنظیم، طبع شده و به اطلاع عامه خواهد رسید.^۲

ماده سوم - ثبت مال در فهرست آثار ملی پس از تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف^۳ خواهد بود ولیکن ثبت

۱- این ماده در خصوص ملاک تعیین آثار فرهنگی - تاریخی با توجه به قوانین بعدی به نحو ضمنی اصلاح شده است. لذا با توجه به تقسیم‌بندی اصلی این‌گونه آثار به منقول و غیرمنقول، در اینجا به تفکیک، تحولات قانونی صورت گرفته در خصوص ملاک تعیین آثار فرهنگی - تاریخی را ذکر می‌کنیم:

الف: آثار فرهنگی - تاریخی غیرمنقول

۱) ابنیه و مستحذات احداث شده تا اختتام دوره سلسله زندیه بر اساس ماده ۱ قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۲ آبان ماه ۱۳۰۹، این‌گونه آثار در هر حال حتی بدون اعلام دولت به عنوان اثر فرهنگی و تاریخی (آثار ملی) شناخته می‌شوند و دولت (سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری) مکلف است ضمن ثبت آثار مزبور و تهیه فهرست برای آنها، اقدامات لازم جهت حفاظت و نگهداری و مرمت و احیاء آنها معمول دارد.

۲) ابنیه و مستحذات احداث شده بعد از اختتام دوره سلسله زندیه این‌گونه آثار اصولاً به عنوان اثر فرهنگی - تاریخی (اثر ملی) تلقی نشده اما با این وجود، در صورتی که از نظر تاریخی یا شئون ملی واجد اهمیت باشد و صرف‌نظر از تاریخ ایجاد یا پیدایش آنها وفق قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۰۲ از طرف دولت (سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری) در عداد آثار ملی مذکور در قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۲ آبان ماه ۱۳۰۹ به ثبت برسند.

لذا آثار^۴ احداث شده بعد از اختتام دوره سلسله زندیه (معاصر) نیز ممکن است بر اساس قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۰۲ به عنوان اثر ملی اعلام و ثبت شوند.

ب: آثار فرهنگی - تاریخی منقول

۱- اموال منقول ایجاد شده تا اختتام دوره سلسله زندیه بر اساس ماده ۱ قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۲ آبان ماه ۱۳۰۹، این‌گونه آثار در هر حال حتی بدون اعلام دولت به عنوان اثر فرهنگی و تاریخی (آثار ملی) شناخته می‌شوند و دولت (سازمان میراث فرهنگی) مکلف است ضمن ثبت آثار مزبور و تهیه فهرست برای آنها، اقدامات لازم جهت حفاظت و نگهداری و مرمت و احیاء آنها معمول دارد.

۲- اموال منقول ایجاد شده بعد از اختتام دوره سلسله زندیه تا یکصد سال اخیر هر چند ممکن است اثری بعد از اختتام دوره زندیه تا یکصد سال اخیر

ملاک مزبور به ضابطه «یکصد سال» تغییر یافته است:

الف: بند (ه) ماده ۱ کانونسیون مربوط به اتخاذ تدابیر لازم برای ممنوع کردن و جلوگیری از ورود و صدور و انتقال مالکیت غیرقانونی اموال فرهنگی مصوب ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ که ایران به موجب قانون مصوب ۱۳۰۳/۸/۱ آن ملحق شده است.

ب: بند ۳ لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری‌های غیرمجاز و کاوش به قصد به دست آوردن اشیاء عتیقه و آثار تاریخی که براساس ضوابط بین‌المللی مدت یکصدسال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب که مقرر می‌دارد:

«مظور از اشیاء عتیقه، اشیایی است که بر طبق ضوابط بین‌المللی یکصد سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد؛ درمورد اشیایی که قدمت آن از یکصد سال کمتر باشد، پس از تأدیبه خمس بهای تقویم شده آن از طرف کاشف به نفع بیت‌المال، اشیاء مکشوفه به وی تعلق خواهد گرفت.»

ج: ماده ۱ آیین‌نامه اموال فرهنگی، هنری و تاریخی نهادهای عمومی و دولتی مصوب ۸۱/۱۲/۰۷ هیأت وزیران که مقرر می‌دارد:

«ماده ۱- اموال فرهنگی - تاریخی و هنری به اموالی گفته می‌شود که از نظر علمی، تاریخی، فرهنگی، باستان‌شناسی، دیرین‌شناسی و هنری حائز اهمیت بوده و بیش از یکصد سال از تاریخ ساخت یا ایجاد آن گذشته باشد و به یکی از انواع زیر تعلق داشته باشد:

۲- با توجه به بندهای ۲ و ۳ قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱، وظیفه موضوع این ماده بر عهده سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری است.

۳- بر اساس تبصره ۱ ذیل ماده واحده قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۰ مبنی بر انتقال وظایف و اختیارات واحدهای ذی‌ربط وزارت معارف (فرهنگ و ارشاد اسلامی) و آموزش عالی در خصوص آثار ملی و تاریخی به سازمان میراث فرهنگی کشور و بر اساس بند ۶ ماده ۳ قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱ وظیفه ثبت این‌گونه آثار به عهده سازمان اخیر است.

قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۵۲/۹/۱۲

ماده واحده - به وزارت فرهنگ و هنر^۱ اجازه داده می‌شود علاوه بر آثار مشمول قانون حفظ آثار ملی مصوب آبان ماه ۱۳۰۹، آثار غیرمنقولی را که از نظر تاریخی یا شئون ملی واجد اهمیت باشد، صرف نظر از تاریخ ایجاد یا پیدایش آن با تصویب شورای عالی فرهنگ و هنر در عداد آثار ملی مذکور در قانون مزبور به ثبت برساند. آثار مذکور در این ماده مشمول کلیه قوانین و مقررات مربوط به آثار ملی خواهد بود.

قانون فوق مشتمل بر یک ماده پس از تصویب مجلس شورای ملی در جلسه روز سه شنبه اول آبان ماه ۱۳۵۲ در جلسه روز دوشنبه دوازدهم آذر ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و دو شمسی به تصویب مجلس سنا رسید.

۱ - با تشکیل سازمان میراث فرهنگی به موجب قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۰ و به موجب تبصره یک ماده واحده قانون مزبور کلیه وظایف واحدهای مذکور در قانون به سازمان میراث فرهنگی کشور منتقل شد که از جمله وظایف مورد نظر، ثبت آثار فرهنگی - تاریخی در فهرست آثار ملی بوده است. لازم به ذکر است سازمان ابتدا به موجب قانون یاد شده وابسته به وزارت آموزش عالی بوده و در سال ۱۳۷۲ به موجب مصوبه مورخ ۱۳۷۲/۱/۱۸ شورای عالی اداری، این سازمان از وزارت یاد شده منفک و به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتقل شد و بر اساس بند ۳ مصوبه مزبور، کلیه اختیارات و مسئولیت‌های وزیر و وزارت فرهنگ و آموزش عالی در رابطه با موضوع وظایف اجرایی سازمان میراث فرهنگی به وزیر و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتقال یافت. سرانجام نیز به موجب ماده یک قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲، دو سازمان «میراث فرهنگی کشور» و «ایرانگردی و جهانگردی» از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و با هم ادغام شده و سازمان جدید میراث فرهنگی و گردشگری زیر نظر رئیس‌جمهور تشکیل و مقرر شد رئیس سازمان با حکم رئیس‌جمهور منصوب شود. با تصویب این قانون و تشکیل سازمان مذکور، وظایف و اختیارات موضوع قانون ثبت آثار ملی به عهده سازمان اخیرالذکر می‌باشد.

لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری‌های غیرمجاز و کاوش به قصد به دست آوردن اشیاء عتیقه و آثار تاریخی که بر اساس ضوابط بین‌المللی ۱۰۰ سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب

ماده واحده - نظر به ضرورت حفظ ذخایر متعلق و مربوط به میراث‌های اسلامی و فرهنگی و لزوم حفظ و حراست این میراث‌ها از نقطه نظر جامعه‌شناسی و تحقیقات علمی و فرهنگی و تاریخی و نظر به لزوم جلوگیری از غارت و صدور این ذخایر ارزنده به خارج از کشور که طبق مقررات مملکتی و بین‌المللی منع شده است، ماده واحده ذیل تصویب می‌شود:

- ۱ - انجام هرگونه عمل حفاری و کاوش به قصد به دست آوردن اشیاء عتیقه و آثار تاریخی مطلقاً ممنوع است و مرتکب به حبس تأدیبی از ۶ ماه تا ۳ سال و ضبط اشیاء مکشوفه و آلات و ادوات حفاری به نفع بیت‌المال محکوم می‌شود. چنانچه حفاری در اماکن تاریخی که به ثبت آثار ملی رسیده باشد انجام گیرد، مرتکب به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود.^۱
- ۲ - در صورتی که اشیاء مذکور در این قانون بر حسب تصادف کشف بشود، کاشف مکلف است آنها را در اسرع وقت به نزدیکترین اداره فرهنگ و آموزش عالی ارائه دهد. در این مورد هیأتی مرکب از قاضی شرع، دادستان محل و رئیس اداره فرهنگ و آموزش عالی^۲ یا نمایندگان آنها با حضور یک نفر کارشناس اهل خبره تشکیل و پس از بررسی به ترتیب زیر عمل خواهد شد:
 - الف - در صورتی که اشیاء مکشوفه از ملک شخصی باشد، در مورد فلزات قیمتی و جواهرات پس از توزین، معادل دو برابر بهای روز ماده خام آن و در مورد سایر اشیاء، نصف بهای تقویم شده به کاشف پرداخت خواهد شد.
 - ب - در صورتی که اشیاء مکشوفه از غیرملک شخصی به دست آید، به میزان نصف حق‌الکشف مقرر در بند الف به کاشف پرداخت خواهد شد.
 - ج - ارزیابی و پرداخت حق‌الکشف مذکور در بندهای الف و ب حداکثر ظرف یک ماه از طرف اداره فرهنگ و آموزش عالی^۳ مربوطه به عمل خواهد آمد.
 - ۳ - منظور از اشیاء عتیقه، اشیایی است که بر طبق ضوابط بین‌المللی یکصد سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد. در مورد اشیایی که قدمت آن از یکصد سال کمتر باشد، پس از تأدیه خمس بهای تقویم شده آن از طرف کاشف به نفع بیت‌المال، اشیاء مکشوفه به وی تعلق خواهد گرفت.
 - ۴ - اشخاصی که اشیاء مکشوفه را برخلاف ترتیب مقرر در این قانون به معرض خرید و فروش بگذارند، به مجازات مقرر در بند ۱ محکوم خواهند شد.

۱ - یا تصویب قانون تعزیرات مصوب سال ۱۳۷۵، در واقع ماده ۵۲۲ قانون اخیر جایگزین بند ۱ قانون فوق شده و بند یاد شده منسوخ شده است. ماده ۵۲۲ قانون تعزیرات مصوب سال ۱۳۷۵ مقرر می‌دارد:
«ماده ۵۲۲ - هر گونه حفاری و کاوش به قصد به دست آوردن اموال تاریخی - فرهنگی ممنوع بوده و مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال و ضبط اشیاء مکشوفه به نفع سازمان میراث فرهنگی کشور و آلات و ادوات حفاری به نفع دولت محکوم می‌شود. چنانچه حفاری در اماکن و محوطه‌های تاریخی که در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است یا در بقاع متبرکه و اماکن مذهبی صورت گیرد، علاوه بر ضبط اشیاء مکشوفه و آلات و ادوات حفاری، مرتکب به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود.»

۲ و ۳ - در سال ۱۳۷۲ به موجب مصوبه مورخ ۱۳۷۲/۱/۱۸ شورای عالی اداری، سازمان از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منفک و به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتقل شد و بر اساس بند ۳ مصوبه مزبور کلیه اختیارات و مسئولیت‌های وزیر و وزارت فرهنگ و آموزش عالی در رابطه با موضوع وظایف اجرایی سازمان میراث فرهنگی به وزیر و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتقال یافت. اما نهایتاً به موجب ماده یک قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲، سازمان میراث فرهنگی کشور و ایرانگردی و جهانگردی از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و با هم ادغام شده و سازمان جدید میراث فرهنگی و گردشگری زیر نظر رئیس‌جمهور تشکیل و رئیس سازمان با حکم رئیس‌جمهور منصوب می‌شود. لذا هم اکنون رئیس اداره فرهنگ و آموزش عالی در این هیئت ستمی نداشته و نماینده سازمان میراث فرهنگی عضو هیأت است.

موادی از قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵/۷/۲ کتاب پنجم: تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده

- فصل نهم - در تخریب اموال تاریخی، فرهنگی
- ماده ۵۵۸- هر کس به تمام یا قسمتی از ابنیه، اماکن، محوطه‌ها و مجموعه‌های فرهنگی تاریخی یا مذهبی که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است یا تزئینات، ملحقات، تأسیسات، اشیاء و لوازم و خطوط و نقوش منصوب یا موجود در اماکن مذکور که مستقلاً نیز واجد حیثیت فرهنگی - تاریخی یا مذهبی باشد، خرابی وارد آورد علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از یک الی ده سال محکوم می‌شود.
- ماده ۵۵۹- هر کس اشیاء و لوازم و همچنین مصالح و قطعات آثار فرهنگی - تاریخی را از موزه‌ها و نمایشگاه‌ها، اماکن تاریخی و مذهبی و سایر اماکن که تحت حفاظت یا نظارت دولت است سرقت کند یا با علم به مسروقه بودن، اشیاء مذکور را بخرد یا پنهان دارد، در صورتی که مشمول مجازات حد سرقت نگردد، علاوه بر استرداد آن به حبس از یک تا پنج سال محکوم می‌شود.
- ماده ۵۶۰- هر کس بدون اجازه از سازمان میراث فرهنگی کشور یا با تخلف از ضوابط مصوب و اعلام شده از سوی سازمان مذکور در حریم آثار فرهنگی - تاریخی مذکور در این ماده مبادرت به عملیاتی نماید که سبب تزلزل بنیان آنها شود یا در نتیجه آن عملیات به آثار و بناهای مذکور خرابی یا لطمه وارد آید، علاوه بر رفع آثار تخلف و پرداخت خسارت وارده، به حبس از یک تا سه سال محکوم می‌شود.
- ماده ۵۶۱- هر گونه اقدام به خارج کردن اموال تاریخی - فرهنگی از کشور هر چند به خارج کردن آن نینجامد قاچاق محسوب و مرتکب علاوه بر استرداد اموال، به حبس از یک تا سه سال و پرداخت جریمه معادل دو برابر قیمت اموال موضوع قاچاق محکوم می‌گردد.
- تبصره - تشخیص ماهیت تاریخی - فرهنگی به عهده سازمان میراث فرهنگی کشور می‌باشد.
- ماده ۵۶۲- هر گونه حفاری و کاوش به قصد به دست آوردن اموال تاریخی - فرهنگی ممنوع بوده و مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال و ضبط اشیاء مکشوفه به نفع سازمان میراث فرهنگی کشور و آلات و ادوات حفاری به نفع دولت محکوم می‌شود. چنانچه حفاری در اماکن و محوطه‌های تاریخی که در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است یا در بقاع متبرکه و اماکن مذهبی صورت گیرد علاوه بر ضبط اشیاء مکشوفه و آلات و ادوات حفاری، مرتکب به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود.
- تبصره ۱- هر کس اموال تاریخی - فرهنگی موضوع این ماده را حسب تصادف به دست آورد و طبق مقررات سازمان میراث فرهنگی کشور نسبت به تحویل آن اقدام ننماید به ضبط اموال مکشوفه محکوم می‌گردد.
- تبصره ۲- خرید و فروش اموال تاریخی - فرهنگی حاصله از حفاری غیرمجاز ممنوع است و خریدار و فروشنده علاوه بر ضبط اموال فرهنگی مذکور، به حبس از شش ماه تا سه سال محکوم می‌شوند. هر گاه فروش اموال مذکور تحت هر عنوان از عناوین به طور مستقیم یا غیرمستقیم به اتباع خارجی صورت گیرد، مرتکب به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود.
- ماده ۵۶۳- هر کس به اراضی و تپه‌ها و اماکن تاریخی و مذهبی که به ثبت آثار ملی رسیده و مالک خصوصی نداشته باشد تجاوز کند به شش ماه تا دو ساله حبس محکوم می‌شود مشروط بر آن که سازمان میراث فرهنگی کشور قبلاً حدود مشخصات این قبیل اماکن و مناطق را در محل تعیین و علامت گذاری کرده باشد.
- ماده ۵۶۴- هر کس بدون اجازه سازمان میراث فرهنگی و بر خلاف ضوابط مصوب اعلام شده از سوی سازمان

قانون ضرورت اخذ مجوز برای ساخت، خرید و فروش، نگهداری، تبلیغ و استفاده از دستگاه فلزیاب مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۵

ماده واحده - ساخت خرید و فروش، نگهداری، تبلیغ و استفاده از هر گونه دستگاه فلزیاب و همچنین ورود آن به کشور، منوط به اخذ مجوز از سازمان میراث فرهنگی کشور می باشد.

تبصره ۱- دستگاه های اجرایی برای انجام وظایف خاص سازمانی خود از شمول این قانون مستثنی می باشند.

تبصره ۲- متخلفان از مفاد این قانون به ضبط و مصادره دستگاه مذکور محکوم می شوند. چنانچه دستگاه فوق در حفاری غیر مجاز به قصد کشف اموال فرهنگی - تاریخی مورد استفاده قرار گیرد، علاوه بر مجازات فوق، مرتکب به یک سال تا سه سال حبس مجازات مقرر در ماده (۵۶۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ - محکوم می شود.

تبصره ۳- آیین نامه اجرایی این قانون شامل نحوه احراز صلاحیت متقاضیان مجوز، مدت اعتبار آن و دیگر موارد لازم، حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۱

۱ - آیین نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۸۲/۲/۷ به تصویب هیأت وزیران رسید و در این مجموعه مندرج است.

الحاق یک ماده به عنوان ماده ۵۶۶ مکرر به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ مصوب ۸۸/۴/۲۴

ماده واحده- متن زیر به عنوان ماده ۵۶۶ مکرر به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ الحاق می‌گردد:

- ماده ۵۶۶ مکرر- هر کس نمونه تقلبی آثار فرهنگی- تاریخی اعم از ایرانی و خارجی را به جای اثر اصلی بسازد یا آن را به قصد عرضه، قاچاق یا فروش، معرفی، حمل یا نگهداری کند یا با آگاهی از تقلبی بودن اثر خریداری کند به حبس از ۹۱ روز تا شش ماه و جزای نقدی معادل نصف ارزش اثر اصلی با اخذ نظر کارشناس از سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، محکوم می‌شود.
- تبصره ۱- نمونه تقلبی به اشیائی اطلاق می‌گردد که در دوره معاصر ساخته شده و از حیث نقوش، خطوط، شکل، جنس، اندازه، حجم و وزن شبیه آثار تاریخی- فرهنگی اصیل بوده یا بدون آنکه نمونه اصلی وجود داشته باشد، به عنوان اثر فرهنگی- تاریخی اصیل معرفی شود و علامتی از سوی سازنده یا سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری برای تشخیص از اصل بر روی آن حک نشده باشد.
- تبصره ۲- چنانچه شیء تقلبی نمونه اصلی نداشته باشد، ارزش آن به فرض وجود، توسط کارشناس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تعیین می‌گردد.
- تبصره ۳- اشیاء مکشوفه موضوع این ماده به نفع سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ضبط می‌گردد. حکم این تبصره شامل اشیائی که قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون ضبط شده نیز می‌گردد.

آیین‌نامه حفاظت از میراث فرهنگی کشور مصوب ۸۱/۳/۲۸ شورای امنیت کشور

مقدمه

کمیته امنیت داخلی شورای عالی امنیت ملی در خصوص نحوه حفاظت از میراث فرهنگی کشور پیشنهادات خود را در قالب ۱۲ بند تقدیم ریاست محترم آن شورا نمود. پیشنهادات مزبور پس از تأیید ایشان طی نامه شماره ۳۵۲-۲۵۵/۳۸۶ مورخ ۷۳/۶/۱۴ جهت اجرا به سازمان‌های ذی‌ربط ابلاغ شد. بند ۲ مجموعه پیشنهادات فوق اشعار می‌دارد، آیین‌نامه حفاظت از میراث فرهنگی باید توسط شورای امنیت کشور و سازمان میراث فرهنگی تهیه گردد. در اجرای ابلاغیه فوق، پیش‌نویس آیین‌نامه مورد نظر پس از بحث و بررسی‌های مکفی در جلسات کارشناسی در دبیرخانه شورای امنیت کشور با حضور نمایندگان دستگاه‌های ذی‌ربط تدوین شده و نهایتاً در جلسه مورخ ۸۱/۳/۲۸ شورای امنیت کشور به تصویب رسید.

ماده ۱- حفاظت فیزیکی از آثار تاریخی - فرهنگی (موزه‌ها، تپه‌ها، بناها، محوطه‌ها و...) در محل و با اولویت حفاظت پرسنلی، مکانیکی، الکترونیکی، حسب مورد توسط سازمان میراث فرهنگی کشور طراحی و به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

۱-۱- سازمان میراث فرهنگی کشور نسبت به رفع نیازهای حفاظتی با اولویت اقدام خواهد کرد.

ماده ۲- به منظور جلب همکاری و حمایت شوراهای اسلامی شهر، بخش و روستا در امر حفاظت و مراقبت از میراث فرهنگی کشور خصوصاً تپه‌های باستانی، دستورالعمل لازم توسط وزارت کشور و سازمان میراث فرهنگی کشور تدوین و اعلام خواهد شد.

ماده ۳- شهرداری‌های سراسر کشور موظفند در هر موردی که رأساً اقدام به عملیات عمرانی می‌نمایند یا مجوز آن را صادر می‌کنند و مکان عملیات به نحوی از انحا مشمول ضوابط حفاظتی اعلام شده از سوی سازمان میراث فرهنگی کشور می‌باشد، بدو نظر سازمان میراث فرهنگی کشور را استعلام نموده و بر اساس آن اقدام نماید.

ماده ۴- شورای عالی شهرسازی و معماری و کمیسیون‌های موضوع ماده پنج قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری، کلیه نظرات سازمان میراث فرهنگی کشور را در مورد ضوابط حفاظتی آثار تاریخی - فرهنگی در طرح جامع و تفصیلی شهر لحاظ خواهند کرد.

ماده ۵- کمیسیون حفاظت از اماکن و تأسیسات شورای امنیت کشور ظرف ۶ ماه بعد از تصویب این آیین‌نامه، رده‌بندی حفاظتی اماکن مربوط به میراث فرهنگی را انجام خواهد داد.

ماده ۶- به منظور ایجاد هماهنگی در امر پیگیری و مبارزه با جرایم علیه آثار تاریخی - فرهنگی و مذهبی و نظارت بر حسن اجرای آیین‌نامه، کمیته حفاظت از میراث فرهنگی کشور به عنوان یکی از کمیسیون‌های وابسته به شورای امنیت کشور با حضور نمایندگان قوه قضائیه، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت اطلاعات، سازمان اوقاف و امور خیریه، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی به ریاست رئیس سازمان میراث فرهنگی تشکیل می‌گردد.

مصوبات کمیته که با اکثریت آراء و در حدود وظایف محوله به دستگاه‌های اجرایی اتخاذ می‌گردد، برای همه دستگاه‌ها و نهادهای اجرایی که آثار تاریخی را در اختیار دارند، لازم‌الاجرا خواهد بود.

۶-۱- دعوت از نماینده دبیرخانه شورای امنیت کشور جهت نظارت و تطبیق مصوبات کمیته مذکور با سیاست‌ها و دستورالعمل‌های ابلاغی از سوی آن شورا در کلیه جلسات کمیته الزامی است.

۶-۲- شرح وظایف و اختیارات و آیین‌نامه داخلی این کمیته به تصویب کمیسیون حفاظت از اماکن تأسیسات شورای امنیت کشور خواهد رسید.

۶-۳- حداقل هر سال ۲ جلسه از جلسات شورای تأمین استان (حسب درخواست اداره کل میراث فرهنگی استان) به امر حفاظت از میراث فرهنگی اختصاص خواهد یافت و بر اساس گزارش کمیته حفاظت از میراث فرهنگی استان،

آیین نامه اجرایی قانون ضرورت اخذ مجوز برای ساخت، خرید و فروش، نگهداری، تبلیغ و استفاده از دستگاه فلزیاب مصوب ۱۳۸۲/۲/۷ هیأت وزیران^۱

ماده ۱- وزارت صنایع و معادن مکلف است ضوابط اعلام شده از سوی سازمان میراث فرهنگی کشور را به هنگام ثبت اعلامیه تأسیس، به متقاضیان ساخت دستگاه‌های فلزیاب ابلاغ نماید.

ماده ۲- خرید، فروش، نگهداری و استفاده از دستگاه‌های فلزیاب منوط به موافقت سازمان میراث فرهنگی کشور خواهد بود. کشور است، فروشندگان مکلفند دستگاه‌های یاد شده را فقط به اشخاصی که مجوز خرید از سازمان میراث فرهنگی کشور دریافت نموده‌اند، بفروشند و نسخه‌ای از برگ فروش را مشتمل بر مشخصات خریدار و مشخصات فنی دستگاه به سازمان میراث فرهنگی کشور ارسال نه‌بند.

ماده ۳- وزارت بازرگانی، نیاز صنوف مجاز به استفاده از دستگاه فلزیاب را با ذکر تعداد و توانایی دستگاه‌های موردنظر، تا پایان اسفند ماه هر سال به سازمان میراث فرهنگی کشور اعلام خواهد کرد تا در صدور مجوزهای ساخت برای سال بعد لحاظ گردد.

ماده ۴- اشخاص متقاضی دریافت مجوزهای موضوع این آیین‌نامه، علاوه بر شرایط عمومی اشتغال به کار و با توجه به شرایط ذیل و ضوابط مندرج در دستورالعمل صادر شده از سوی سازمان میراث فرهنگی کشور، تقاضای خود را به سازمان مذکور تسلیم خواهند کرد. سازمان میراث فرهنگی کشور، به تقاضاهای واصل شده ظرف یک ماه رسیدگی و اعلام نظر خواهد کرد.

الف - اشتغال به شغل قانونی مورد تأیید مراجع ذی‌ربط.

ب - تأیید نیاز به استفاده از دستگاه فلزیاب از اداره کل بازرگانی استان محل کسب.

پ - عدم محکومیت از سوی مراجع قضائی به اتهام حفاری غیرمجاز یا سایر جرایم مرتبط با میراث فرهنگی کشور در مورد اشخاص حقیقی و مدیران اشخاص حقوقی.

ت - تعهد به رعایت قوانین ناظر به حفاظت از میراث فرهنگی کشور.

تبصره - صدور مجوزهای موضوع این آیین‌نامه از اختیارات سازمان میراث فرهنگی کشور می‌باشد و سازمان مذکور در صدور یا عدم صدور آن مختار است.

ماده ۵- مدت اعتبار مجوزهای موضوع این آیین‌نامه یکسال است و تمدید آن منوط به رعایت مفاد این آیین‌نامه و ضوابط مقرر در دستورالعمل و مجوز صادر شده از سوی سازمان میراث فرهنگی کشور می‌باشد. صاحب مجوز، حق واگذاری دائم یا موقت آن را به غیر و همچنین حق تغییر مورد یا محل استفاده را ندارد.

ماده ۶- تبلیغ دستگاه‌های فلزیاب از طریق رسانه‌های عمومی، مطبوعات، چاپ و نشر پوستر و سایر روش‌های تبلیغاتی فقط با مجوز سازمان میراث فرهنگی کشور مجاز است.

ماده ۷- ورود دستگاه‌های موضوع این آیین‌نامه، منوط به اخذ مجوز از سازمان میراث فرهنگی کشور و رعایت سایر مقررات ناظر به موضوع است.

ماده ۸- کلیه دستگاه‌های فلزیاب که به علت تخلف از مفاد قانون یا این آیین‌نامه، از سوی مراجع ذیصلاح ضبط شده یا می‌شوند، در اختیار سازمان میراث فرهنگی کشور قرار می‌گیرد. سازمان مذکور می‌تواند آنها را به اشخاصی

۱- این آیین‌نامه به موجب تصویب‌نامه شماره ۷۱۳۸/۲۵۲۱۵هـ مورخ ۱۳۸۲/۲/۱۶ در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۲/۷ هیأت وزیران به استناد تبصره ۲ ماده واحده قانون ضرورت..... تصویب شد.

بخشنامه ضرورت استعلام از سازمان میراث فرهنگی کشور قبل از آغاز عملیات اجرایی طرح‌های عمرانی مصوب ۱۳۸۲/۷/۹ هیأت وزیران

بخشنامه به کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و استانداری‌های سراسر کشور

به منظور حفاظت از میراث فرهنگی کشور، پرهیز از تاخیر در اجرای طرح‌های عمرانی^۱ و بروز اختلاف و پیگرد قضایی به لحاظ قوانین آمده ناظر به جلوگیری از میراث فرهنگی کشور، مقتضی است کلیه دستگاه‌های اجرایی قبل از آغاز عملیات اجرایی طرح‌های عمرانی، ضوابط حفاظتی آثار تاریخی - فرهنگی موجود اجرای طرح را از سازمان میراث فرهنگی کشور استعلام و بر اساس آن اقدام نمایند.

-
- ۱- به موجب بند ۱۰ ماده ۱ قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ مجلس، طرح‌های عمرانی به شرح زیر تعریف شده‌اند:
 - بند ۱۰ - طرح عمرانی - منظور مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که بر اساس مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی یا اجتماعی که توسط دستگاه اجرایی انجام می‌شود، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج ساله به صورت سرمایه‌گذاری ثابت شامل هزینه‌های غیرنایت وابسته در دوره مطالعه و اجرا و یا مطالعات اجرا می‌گردد و تمام یا قسمتی از هزینه‌های اجرای آن از محل اعتبارات عمرانی تأمین می‌شود و به سه نوع انتفاعی، غیرانتفاعی و مطالعاتی تقسیم می‌گردد:
 - الف - طرح عمرانی انتفاعی - منظور طرحی است که در مدت معقولی پس از شروع به بهره‌برداری علاوه بر تأمین هزینه‌های جاری و استهلاک سرمایه سود متناسبی به تبعیت از سیاست دولت را نیز عاید نماید.
 - ب - طرح عمرانی غیرانتفاعی - منظور طرحی است که برای انجام برنامه‌های رفاه اجتماعی و عملیات زیربنایی و یا احداث ساختمان و تأسیسات جهت تسهیل کلیه وظایف دولت اجرا می‌گردد و هدف اصلی آن حصول درآمد نمی‌باشد.
 - پ - طرح مطالعاتی - منظور طرحی است که بر اساس قرارداد بین سازمان و یا سایر دستگاه‌های اجرایی با مؤسسات علمی و یا مطالعاتی متخصص برای بررسی خاصی اجرا می‌گردد.

آیین نامه اجرایی نحوه تشکیل و اداره مناطق نمونه گردشگری مصوب ۱۳۸۳/۹/۲۹ وزرای عضو شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری^۱

ماده ۱ - اصطلاحات به کار رفته در این آیین نامه در معانی مشروح زیر به کار می روند:

الف - قانون: قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

ب - شورای عالی: شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری

پ - سازمان: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

ت - سرمایه گذار: هر شخص حقیقی یا حقوقی غیردولتی است که مسئولیت تهیه طرح های اجرایی و تأمین سرمایه لازم را برای ایجاد زیرساخت های مورد نیاز از قبیل، آب، برق، راه، گاز و مخابرات در داخل منطقه پذیرفته و کلیه حقوق ناشی از سرمایه گذاری را در اختیار دارد.

ث - منطقه یا مناطق: منطقه یا مناطق نمونه گردشگری که در جوار جاذبه های تاریخی، فرهنگی، مذهبی، طبیعی و گردشگری کشور به منظور ارائه خدمات به گردشگران توسط بخش غیردولتی بر اساس ماده (۸) قانون و این آیین نامه تأسیس و اداره می شوند.

ماده ۲ - مناطق بر حسب ظرفیت در چهار سطح بین المللی، ملی، استانی و محلی برای ارائه خدمت به گردشگران داخلی و خارجی ایجاد می شوند. دستورالعمل های مربوط به سطح بندی مناطق را سازمان تدوین و ابلاغ خواهد کرد.

ماده ۳ - هر منطقه دارای مراکز خدماتی، رفاهی، فرهنگی و گردشگری از جمله واحدهای اقامتی، پذیرایی، خرید، تولید و عرضه صنایع دستی، فرهنگی، هنری، تفریحی، ورزشی، پارک ها و سایر خدمات گردشگری خواهد بود. استانداردهای کیفی مربوط به هر یک از این خدمات بر اساس قوانین و مقررات مربوط توسط وزارتخانه ها و نهادهای مسئول تعیین و به وسیله سازمان به سرمایه گذار ابلاغ می گردد.

ماده ۴ - منطقه با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران و به موجب موافقتنامه رسمی که توسط سازمان صادر خواهد شد، تأسیس می گردد. واگذاری و یا انتقال موافقتنامه مذکور و حقوق ناشی از آن صرفاً با موافقت کتبی سازمان مجاز می باشد. زمان بندی اجرای مراحل مختلف طرح و تعهدات سرمایه گذار و نحوه لغو و یا محدودیت امتیاز در صورت عدم اجرای تعهدات مطابق قراردادی خواهد بود که بین سرمایه گذار و سازمان مبادله خواهد شد.

تبصره: سرمایه گذار می تواند اجازه سرمایه گذاری برای هر یک از تأسیسات گردشگری، خدماتی، رفاهی و فرهنگی مذکور در منطقه را بر اساس طرح مصوب به سایر اشخاص حقیقی و حقوقی با رعایت مقررات مربوط واگذار نماید.

ماده ۵ - طرح جامع منطقه پس از صدور اجازه تأسیس به وسیله سرمایه گذار تهیه می شود و پس از تأیید سازمان به تصویب مراجع قانونی ذی ربط خواهد رسید.

ماده ۶ - سازمان ملی زمین و مسکن، شهرداری ها، سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و سایر وزارتخانه ها و سازمان های ذی ربط موظفند پس از صدور موافقتنامه تأسیس برحسب درخواست سازمان حداکثر

۱ - این آیین نامه طی تصویب نامه شماره ۶۸۴۳/ت/۳۲۴۰۰ مورخ ۱۳۸۴/۲/۱۱ در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۹/۲۹ به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه شماره ۲۸۰۶۳/ت/۳۱۱۹۴ مورخ ۱۳۸۳/۵/۲۶ آیین نامه اجرایی نحوه تشکیل و اداره مناطق نمونه گردشگری موضوع ماده (۸) قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲ - توسط وزیران عضو شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری تصویب و در تاریخ ۱۳۸۴/۲/۵ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

قانون تأسیس سازمان صنایع دستی ایران مصوب ۱۳۸۳/۱/۲۶

ماده واحده - به منظور تمرکز در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در زمینه حفظ و احیاء، ترویج و توسعه کمی و بهبود کیفی صنایع دستی کشور و ایجاد هماهنگی و برنامه‌ریزی در امر آموزش، تحقیقات، حمایت، هدایت، استفاده از امکانات و نیروی انسانی موجود، «سازمان صنایع دستی ایران» که در این قانون به اختصار (سازمان) نامیده می‌شود، به صورت مؤسسه دولتی وابسته به وزارت صنایع و معادن تشکیل می‌شود.^۱

تبصره ۱: وظایف حاکمیتی شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع دستی ایران و امکانات و اموال مرتبط، بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنایع و معادن و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به سازمان صنایع دستی ایران منتقل می‌شوند.

تبصره ۲- وظایف و کلیه امکانات واحدهای دستگاه‌های دولتی که در خصوص موضوعات مندرج در این ماده واحده فعالیت می‌نمایند از دستگاه فعلی منتزع و به سازمان منتقل می‌شوند. کارگروهی متشکل از نمایندگان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت صنایع و معادن و دستگاه ذی‌ربط اجرای این تبصره را برعهده خواهند داشت.

تبصره ۳- اساسنامه و وظایف تفصیلی سازمان، بنا به پیشنهاد وزارت صنایع و معادن و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ظرف سه ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴- سازمان مشمول مقررات اداری و استخدامی حاکم بر وزارت صنایع و معادن خواهد بود.

تبصره ۵- صنعت فرش دستباف از شمول این قانون مستثنی خواهد بود.

قانونه فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ بیست و ششم فروردین ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۲/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۱ - به موجب بند ۱ مصوبه شماره ۱۹۰۱/۷۳۹۲ مورخ ۱۳۸۵/۲۱ موضوع یکصد و سی و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱/۱۶ شورای عالی اداری سازمان صنایع دستی ایران با تمام وظایف، اختیارات، مسؤلیت‌های قانونی، دارایی‌ها، تعهدات، اعتبارات، امکانات و نیروی انسانی از وزارت صنایع و معادن منتزع و در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ادغام می‌شود.
متن این مصوبه در فصل اول مجموعه حاضر موجود است.

اسانامه صندوق احیا و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی - فرهنگی مصوب ۱۳۸۴/۵/۲۳ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی^۱

فصل اول - کلیات:

ماده ۱ - صندوق احیا و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی و فرهنگی که اختصاراً در این اسانامه صندوق نامیده می‌شود، مؤسسه‌ای غیرانتفاعی و وابسته به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری می‌باشد.
ماده ۲ - مرکز اصلی صندوق در تهران است و صندوق می‌تواند برحسب نیاز با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در سایر استان‌های کشور تشکیلات وابسته ایجاد نماید.
ماده ۳ - دارایی صندوق مبلغ دو بیست میلیارد (۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال است که از محل منابع صندوق تأمین می‌شود.

ماده ۴ - وظایف و اختیارات صندوق به شرح زیر است:

الف - تشویق، هدایت و حمایت از فعالیت‌های قانونی سرمایه‌گذاران.
ب - تعیین کاربری و اعطای مجوز بهره‌برداری از اماکن تاریخی و فرهنگی کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
پ - حمایت از اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با احیای بناها و اماکن تاریخی جهت توسعه ظرفیتهای فنی و مهندسی در این زمینه.

ت - اعطای تسهیلات حمایتی به بهره‌برداران.

ث - انجام سایر امور مرتبط با توسعه و تقویت احیا و بهره‌برداری اماکن تاریخی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

فصل دوم - ارکان صندوق:

ماده ۵ - ارکان صندوق عبارت است از:

الف - هیأت امنا

ب - هیأت مدیره

ج - مدیرعامل

ماده ۶ - هیأت امنای صندوق بالاترین مرجع تصمیم‌گیری و سیاستگذاری صندوق است و اعضای آن به شرح

زیر می‌باشند:

الف - رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری (رئیس هیأت امنا)

ب - وزیر امور اقتصادی و دارایی یا نماینده وی

پ - وزیر مسکن و شهرسازی یا نماینده وی

ت - رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا نماینده وی

ث - سه نفر از کارشناسان خبره و با سابقه در امر مرمت و احیای آثار تاریخی و امور اقتصادی با پیشنهاد رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و تصویب شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری.

۱ - این اسانامه طی تصویب‌نامه شماره ۵۰۱۱۱/ت/۳۲۶۱۹-هـ مورخ ۱۳۸۴/۹/۹ هیئت وزیران در جلسات مورخ ۱۳۸۴/۴/۱۲ و ۱۳۸۴/۵/۲۳ بنا به پیشنهاد شماره ۸۳۲/۱-۲۴۲۴۵ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۱۹ سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و به استناد بند «ز» ماده (۱۱۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳- تصویب شده و به موجب نامه‌های شماره ۸۴/۳۰۱۲۸۷۷ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۵ و شماره ۸۴/۳۰۱۳۲۴۵ مورخ ۱۳۸۴/۷/۲۴ شورای نگهبان به تأیید شورای یاد شده رسیده است.

لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷

ماده ۱ - هر گاه برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی وزارتخانه‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت، همچنین شهرداری‌ها و بانک‌ها و دانشگاه‌های دولتی و سازمان‌هایی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام باشد و از این پس "دستگاه اجرایی" نامیده می‌شوند به اراضی، ابنیه، مستحدثات، تأسیسات و سایر حقوق مربوط به اراضی مذکور متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی نیز داشته باشند و اعتبار آن قبلاً وسیله "دستگاه اجرایی" یا از طرف سازمان برنامه و بودجه تأمین شده باشد، "دستگاه اجرایی" می‌تواند مورد نیاز را مستقیماً یا به وسیله هر سازمان خاصی که مقتضی بداند بر طبق مقررات مندرج در این قانون خریداری و تملک نماید.

ماده ۲ - برنامه‌های مذکور در ماده یک شامل برنامه‌های است که اجرای به موقع آن برای امور عمومی و امنیتی "دستگاه اجرایی" لازم و ضروری باشد. ضرورت اجرای طرح باید به تأیید و تصویب بالاترین مقام اجرایی "دستگاه اجرایی" برسد.

تبصره ۱ - دستگاه اجرایی موظف است برای اجرای طرح حتی‌المقدور از اراضی ملی شده یا دولتی استفاده نماید. عدم وجود این قبیل اراضی حسب مورد باید به تأیید وزارت کشاورزی و عمران روستایی یا سازمان عمران اراضی شهری در تهران و ادارات کل و شعب مربوط در استان‌ها رسیده باشد.

تبصره ۲ - اداره ثبت اسناد و املاک محل مکلف است محل وقوع وضع ثبتی ملک را با توجه به نقشه ارائه شده حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ استعلام پاسخ دهد.

ماده ۳ - بهای عادلانه اراضی، ابنیه، مستحدثات، تأسیسات و سایر حقوق و خسارات وارده از طریق توافق بین "دستگاه اجرایی" و مالک یا مالکین و صاحبان حقوق تعیین می‌گردد.

تبصره ۱ - در صورت توافق در مورد بهای عادلانه، هر گاه مبلغ مورد معامله یا خسارت هر یک از مالکین بیش از یک میلیون ریال نباشد "دستگاه اجرایی" می‌تواند رأساً نسبت به خرید ملک و پرداخت خسارات اقدام نماید و هر گاه مبلغ مورد معامله یا خسارت هر یک از مالکین بیش از یک میلیون ریال باشد بهای خرید ملک یا میزان خسارت و انجام معامله باید به تصویب هیأت مقرر در ماده ۷۱ قانون محاسبات عمومی و در مورد شهرداری‌ها به تصویب انجمن شهر برسد.

تبصره ۲ - در صورت حصول توافق، "دستگاه اجرایی" موظف است حداکثر ظرف سه ماه نسبت به خرید ملک و پرداخت حقوق یا خسارات اقدام و یا آن که انصراف خود را از خرید و تملک کتیباً به مالک یا مالکین اعلام نماید. به هر حال عدم اقدام به خرید یا اعلام انصراف در مدت مذکور به منزله انصراف است.

ماده ۴ - هر گاه نسبت به تعیین بهای عادلانه اراضی و ابنیه و تأسیسات و حقوق و خسارات وارده بین "دستگاه اجرایی" و مالک توافق حاصل نشود، بهای عادلانه توسط هیأتی مرکب از سه نفر کارشناس رسمی دادگستری تعیین می‌گردد.

کارشناسان یک نفر از طرف "دستگاه اجرایی" یک نفر از طرف مالک یا صاحب حق و نفر سوم به انتخاب طرفین و در صورت عدم توافق یا استنکاف به معرفی دادگاه صالحه محل وقوع ملک انتخاب می‌شوند. رأی اکثریت هیأت مزبور قطعی و لازم‌الاجرا است.

تبصره ۱ - در صورتی که در محل، کارشناس رسمی دادگستری وجود نداشته باشد طبق ماده ۲۹ قانون